

ترجمہ و شرح سیوطی

مختصر / جامع / روان / مفید

مؤلف: علی اکبر میرزایی

با مقدمه استاد سطح عالی حوزه علمیه قم (مکاسب و کفایه)
حضرت حجت الاسلام سید علی حسینی همدانی «دامت برکاته»

سرنامیه	میرزایی، علی اکبر، ۱۳۵۷
عول فراوردی	النهجه المرضیه فی شرح الالفیه، فارسی، شرح الفیه، شرح
عول و نام پنداور	ترجمه و شرح سیوطی: مختصر، جامع، روان، مفید/ مولف علی اکبر میرزایی؛ با مقدمه‌ای سیدعلی حسینی همدانی
مصححات سر	قم: آثار دانشوران، ۱۳۹۷
مصححات طاهری	۳۰۴ ص
شابک	978-600-5775-75-4
وضعیت فهرست نویسی	فها
یادداشت	کتاب حاضر ترجمه و شرح کتاب "النهجه المرضیه فی شرح الالفیه" سیوطی است که خود شرحی بر کتاب الفیه نوشته محمد بن عبدالله اسماعیل است
موضوع	سیوطی، عبدالرحمن بن ابوبکر، ۸۴۹-۹۱۱ ق.، النهجه المرضیه فی شرح الالفیه -- نقد و تفسیر
موضوع	اسماعیل، محمد بن عبدالله، ۶۰۰ - ۶۷۳ ق.، الفیه -- نقد و تفسیر
موضوع	زبان عربی -- نحو
شناسه افروده	حسینی همدانی، علی، مقدمه نویسی
شناسه البروده	سیوطی، عبدالرحمن بن ابوبکر، ۸۴۹-۹۱۱ ق.، النهجه المرضیه فی شرح الالفیه، شرح
شناسه افروده	اسماعیل، محمد بن عبدالله، ۶۰۰ - ۶۷۳ ق.، الفیه، شرح
رده بندی کنگره	۳۹۷-۳۳۳۸۰۷ الف۱۱۸ الف۱/۵۱ PJZ
رده بندی دینی	۴۹۳/۷۵
شماره کتابساز علی	۵۵۵۱۵۵۲

شناسنامه کتاب

نام کتاب: ترجمه و شرح سیوطی

مولف: علی اکبر میرزایی

ناشر: آثار دانشوران

چاپخانه: زمزم

صحافی: حیدری

نوبت و سال چاپ: اول/ ۱۳۹۷

شمارگان: ۳۰۰ نسخه

قیمت: ۲۰۰۰۰ تومان

دفتر فروش

قم: خیابان ارم، پاساژ قدس، طبقه آخر، پلاک ۱۷۶

تلفن: ۳۷۸۳۲۷۰۷ همراه: ۰۹۱۳۱۵۲۱۵۸۴

7599

۱۳۲۰

۱

۱۳۲۰

۱۳۲۰

www.Ketab.ir

مقدمه استاد معظم سطح عالی حوزه علمیه قم (مکاسب و کفایه الاصول)
حضرت حجت الاسلام و المسلمین سید علی حسینی همدانی (دامت برکاته)
(با بیش از ۲۰ سال سابقه تدریس)

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله الذی اعلی قدر العلماء وجعل مدادهم افضل من دماء الشهداء والصلوۃ والسلام
على اشرف الانبياء و افضل الادمیاء و سایر الأئمة العظام و القنطرة الدائمة امامهم اجمعین الیوم الخیر
و بعد بر عقلاء و یوشیه نسبت که سعادت دنیوی و اخروی بر پایه علوم دینی نهاده شد
و علماء دین این فضیلت را یافته اند که با راهنمایی عام خالصانه مردم را به سعادت دنیوی
و اخروی هدایت کنند و طریق نشر علوم آل محمد را بوسیله بیان و بنان پیمایند
و جناب مستطاب فخر الانوار و مرجع الاحکام حجة الله اسلام علی کبر میزانش بکمال ارادت
بشمارم رود که در تحقیق علوم مختلفه رنج بسیار برده و توفیق الهی شامل حالش گردیده
تا این شرح سیوطی را با دقت کامل و مبارات ساده تألیف نموده البتة ایقین بجهت
که فرصت مواردی که از این شرح را ملاحظه نموده ام و ان شاء الله تعالی
مفید باشد. باینکه طلب عزیز این شرح را مورد استفاده قرار دهند و بهین
احترام ملاحظه فرمایند و اگر در بعضی استنباطها رفع داده باشند زیرا خداوند تعالی
ما فرماید و ما اوتیتهم مع العلم الا قلیلاً

والحمد لله اولاً و آخراً
العبد الفقیر الی سیدنا محمد و آله

فهرست مطالب

۹	مقدمه مؤلف
۱۰	تقدیر و تشکر
۱۱	باب کلام
۲۵	باب معرب و مبنی
۴۳	باب نکره و معرفه
۴۵	اولین اسم معرفه: ضمیر
۵۰	دومین اسم معرفه: علم
۵۴	سومین اسم معرفه: اسم اشاره
۵۶	چهارمین اسم معرفه: موصول
۶۷	پنجمین اسم معرفه: معرفه به الف و لام
۷۳	باب ابتداء (مبتدا و خبر)
۸۷	باب افعال ناقصه
۹۳	باب مشبّهات به کَیْس
۹۷	باب افعال مقاربه
۱۰۱	باب حروف مشبّهة بالفعل
۱۰۹	باب لای نفی جنس
۱۱۵	باب افعال قلوب
۱۲۱	باب اعلم و اری
۱۲۳	باب فاعل و مفعول
۱۳۱	باب نائب فاعل
۱۳۷	باب اشتغال عامل از معمول
۱۳۷	(مشتغل عنه العامل)

۱۴۱	باب فعل متعدی و لازم
۱۴۵	باب تنازع در عمل
۱۴۹	باب مفعول مطلق
۱۵۳	باب مفعول له
۱۵۵	باب مفعول فیه
۱۵۷	باب مفعول معه
۱۵۹	باب استثناء
۱۶۳	باب حال
۱۷۱	باب تمیز
۱۷۳	باب حروف جر
۱۷۷	باب اضافه
۱۸۵	باب اسم مضاف به یاء متکلم
۱۸۷	باب اعمال مصدر
۱۸۹	باب اعمال اسم فاعل
۱۹۳	باب ابنیه مصادر
۱۹۷	باب ابنیه اسم فاعل، صفت مشبّهه و اسم مفعول
۱۹۹	باب صفت مشبّهه به اسم فاعل
۲۰۳	باب تعجب
۲۰۷	باب نِعَم و بُش
۲۱۳	باب افعال تفضیل
۲۱۹	اولین تابع: نعت
۲۲۵	دومین تابع: توكید
۲۲۹	سومین تابع: عطف بیان
۲۳۱	چهارمین تابع: عطف به حروف (عطف نسق)
۲۴۰	پنجمین تابع: بدل

۲۴۴	باب نداء
۲۴۸	باب احکام توابع منادی
۲۵۱	باب منادای مضاف به یاء متکلم
۲۵۳	باب اسمهایی که فقط منادی واقع می شوند
۲۵۴	باب استغاثه
۲۵۵	باب ندبه (مندوب)
۲۵۷	باب ترخیم
۲۵۹	باب اختصاص
۲۶۰	باب تحذیر و اغراء
۲۶۱	باب اسم فعل و اسم صوت
۲۶۳	باب دو نون تاکید
۲۶۵	باب غیر منصرف
۲۷۱	باب اعراب فعل
۲۷۳	باب عوامل جزم
۲۷۵	باب لَو
۲۷۷	باب اَمَّا، لَوْلا و لَوْما
۲۷۸	باب خبر دادن به الذی همراه فروعاتش
۲۷۸	(الف و لام موصوله)
۲۸۱	باب اسماء عدد
۲۸۳	باب کَمْ، کَآئِن و کذا
۲۸۴	باب حکایت
۲۸۶	باب تأنیث
۲۸۸	باب مقصور و مملود
۲۸۹	باب تثنیه و جمع اسم مقصور و مملود
۲۹۲	باب جمع مکسر

۲۹۳	باب تصغیر
۲۹۶	باب نَسَب
۳۰۰	باب وقف
۳۰۰	باب إمالة
۳۰۱	باب تصریف
۳۰۲	باب زائده بودن همزه وصل
۳۰۳	باب ابدال
۳۰۴	باب ادغام

مقدمه مؤلف

الحمد لله رب العالمين والصلوة والسلام على خير خلقه محمد وآله عليه السلام

این اعتبار را حوزه‌های علمیه به کتاب‌های علمی قدیم داده‌اند که با حاشیه و شرح‌هایی که پیرامون آنها نگاشته شده است، باعث محفوظ ماندن اصل سند و برطرف شدن کاستی‌های آنها می‌باشد و باعث آن شده تا کتاب‌های علمی قدیم مانند چشمه در حال جوشیدن باشند.

روش جدیدی که این حقیر در شرح الهدایة به کار بردم، مرا بر آن داشت که نگاهی نو و تازه نیز به کتاب البهجة المرضیه داشته باشم، اگر چه این دو کتاب از جهانی قابل مقایسه با هم نیستند. زیرا اولاً: این کتاب از نظر حجم و محتوا بیشتر از کتاب الهدایة است. و ثانیاً: در این کتاب دستور زبان عربی با استدلال و اقوال علماء، مطرح شده برعکس آنچه در الهدایة بیان شده بود. ثالثاً: با خواندن عمیق این کتاب نیازی به خواندن هیچ کتاب عربی نیست، زیرا تمام نیازهای ادبی را برطرف می‌کند و اگر در پایه سوم حوزه، مغنی الادیب تدریس می‌شود، بدلیل جبران نکات ریزی است که در کتب دیگر به آنها پراکنده پرداخته شده است و بیشتر در آن کتاب با نوع استدلال در ادبیات عرب آشنا می‌شویم.^(۱)

استفاده از شرح برای فهمیدن عمیق درس، نگرش نو به کتب قدیم، استادی دیگر بعد از کلاس درس و رشد علمی بسیار مؤثر است و اگر بعضی از استفاده کنندگان، روش نادرستی از قبیل صرف نمره آوردن، مطالعه شب امتحان، متکی شدن به شرح جدای از متن خوانی و... در پیش گرفته‌اند، نمی‌تواند ارزش و جایگاه واقعی آن را از بین ببرد. ویژگی این شرح آن است که ابتداء بحث‌ها را به صورت باب در باب قرار داده و فقط برای مشخص شدن مطالب، قسمتی از شعر در اوائل بحث آورده شده و دیگر اینکه تمام

شرح کتاب مغنی الادیب (باب اول و رابع) مراحل تهیه و تنظیم خود را می‌گذراند که انشاءالله در سال تحصیلی جدید در اختیار طالبان علم قرار خواهد گرفت.

مطالب با توضیحات به جا و پرهیز از اضافات در شرح قرار گرفته است و از ابوابی که کاربردی در علم صرف و نحو ندارند، چشم پوشی شده است. قبول کنید که کتاب سیوطی پخته و سنگین است و نیاز به دقت زیاد در کلاس درس، موقع مطالعه و مباحثه دارد زیرا طلبه با خواندن عمیق آن، مشکلات ادبی خود را برطرف کرده و در دروس فقه و اصول به دنبال شناخت کلمه و ترکیب آن نمی باشد.

تقدیر و تشکر

در این جا بر خود لازم می دانم از اشخاص زیر تشکر و قدردانی نمایم:

۱- از استاد معظم و گرامی حضرت حجة الاسلام و المسلمین سید علی حسینی همدانی دامت برکاته استاد گرانقدر سطوح عالی حوزه علمیه قم که با مقدمه زیبای خویش به نوشته های حقیر زینت بخشیدند.

۲- از جناب آقای رمضان پور مدیر مسئول انتشارات صالحان که نوشته های این جانب را به چاپ رساندند.

در پایان عاجزانه امید دارم که این اثر مورد قبول خدای متعال و وجود نازنین امام عصر روحی له الفداء قرار بگیرد، زیرا ارزش کار آدمی زمانی است که خشنودی خدای متعال و حجت او را به همراه داشته باشد.

و آخر دعوانا ان الحمد لله رب العالمین

حوزه علمیه قم - شهریور ماه ۱۳۸۳

علی اکبر میرزایی